

Številka: U-I-56/17-20
Up-335/17-25
Datum: 4. 4. 2019

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi in v postopku za oceno ustavnosti, začetem na pobudo Janeza Šenice, Maribor, ki ga zastopa Odvetniška pisarna Primec, Lah & Jambrovič, d. o. o., Maribor, na seji 4. aprila 2019

odločilo:

- 1. Tretji odstavek 34. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 27/16) ni v neskladju z Ustavo.**
- 2. Sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. Cst 57/2017 z dne 14. 2. 2017 se razveljavi in zadeva se vrne temu sodišču v novo odločanje.**
- 3. Nasprotna udeleženka NOVA KBM, d. d., Maribor, sama nosi svoje stroške postopka z ustavno pritožbo.**

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Sodišče prve stopnje je v ponovljenem postopku na ugovor upnice ustavilo postopek odpusta obveznosti in pritožnikov predlog za odpust obveznosti zavrnilo. Svojo odločitev je utemeljilo na tretjem odstavku v zvezi s prvim odstavkom 399. člena Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 13/14 – uradno prečiščeno besedilo, 10/15 – popr. in 27/16 – v nadaljevanju ZFPPIPP). V času odločanja prvostopenjskega sodišča je začel veljati Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi

insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 27/16 – v nadaljevanju ZFPPIPP-G), ki je spremenil tudi prej veljavni 399. člen. Z novelo spremenjeni 399. člen se glede na tretji odstavek 34. člena ZFPPIPP-G uporablja tudi za postopek odpusta obveznosti, ki je bil začel pred uveljavitvijo ZFPPIPP-G, če do njegove uveljavitve sodišče še ni odločilo o odpustu obveznosti. Sodišče je ugotovilo, da je pritožnik sklenil posojilni pogodbi s svojima otrokoma, ki ju je zavaroval z ustanovitvijo zemljiškega dolga, pri čemer se je ob tem kot bančni strokovnjak in poslovodja glavnega dolžnika zavedal lastnih obveznosti na podlagi prevzetega solidarnega poročstva. Tako je sodišče zaključilo, da je pritožnik kot dolžnik ravnal nevestno in nepošteno v razmerju do glavnega upnika (singularne pravne prednice vlagateljice ugovora) in s tem v nasprotju z namenom odpusta obveznosti v smislu 399. člena ZFPPIPP. Ker pride do odpusta obveznosti šele s pravnomočnostjo sklepa o odpustu obveznosti, po pravnem naziranju sodišča ni mogoče govoriti o retroaktivni uporabi spremenjene zakonske določbe. Ob ugotovitvi, da je bila 2. 3. 2015 prijavljena terjatev vlagateljice ugovora prerekana, ji je sodišče prve stopnje priznalo procesno legitimacijo za vložitev ugovora na podlagi tretjega odstavka 57. člena ZFPPIPP. Ob tem je štelo, da je bila upraviteljica z vročitvijo tožbe v pravnem postopku za ugotovitev prerekane terjatve obveščena o prenosu terjatve še pred vložitvijo ugovora. Slednja bi procesno legitimacijo po stališču sodišča izgubila šele, če bi bil njen zahtevek v pravdi zavrnjen. Sodišče je v obrazložitvi tudi zapisalo, da v postopku vlagateljica ugovora in dolžnik nista trdila, da je bila terjatev v obravnavanem postopku osebnega stečaja prijavljena po izteku trimesečnega roka.

2. Sodišče druge stopnje je z izpodbijanim sklepom zavrnilo pritožnikovo pritožbo in potrdilo odločitev sodišča prve stopnje. V zvezi z očitkom protiustavnosti tretjega odstavka 34. člena ZFPPIPP-G je ugotovilo, da se uveljavljena sprememba v okviru tretjega odstavka 399. člena ZFPPIPP nanaša na vsebino ovire za odpust, ki pomeni "zlorabo pravice do odpusta obveznosti", ter na upoštevno obdobje petih (namesto treh) let od uvedbe postopka osebnega stečaja. Po mnenju sodišča lahko gre v primeru 34. člena ZFPPIPP-G kvečjemu za nepravo retroaktivnost, ki ne nasprotuje varstvu zaupanja v pravo (2. člen Ustave). Pri presoji utemeljenosti posegov v obstoječa razmerja je namreč po stališču sodišča druge stopnje treba s pravo mero tehtati pravice vseh udeležencev in upoštevati tudi javno korist. Sodišče opozarja, da je dolžnikova pravica do odpusta obveznosti v konfliktu z upnikovo pravico do poplačila terjatve, ki je varovana s pravico do zasebne lastnine iz 33. člena Ustave. Ob sklicevanju na predlog ZFPPIPP-G sodišče opozarja, da se je zakonodajalec za spremembo v prid izboljšanja položaja upnikov odločil, ker je prej veljavna ureditev dolžnikom omogočala špekulativna ravnanja. Po mnenju sodišča druge stopnje je zakonodajalec šele s spremembo v 399. členu ZFPPIPP ustavnoskladno uravnotežil položaj strank postopka osebnega stečaja. V zvezi z zlorabo pravice do odpusta je sodišče soglašalo z obrazložitvijo prvostopenjskega sodišča in poudarilo, da je dolžnik svoje obveznosti do kasnejših upnikov (družinskih članov) zavaroval bolje od svojih obveznosti, ki jih je imel iz naslova solidarnega poročstva do (pravnega prednika) vlagateljice ugovora. Pritrdilo je tudi razlogom sodišča prve stopnje v zvezi s priznanjem aktivne legitimacije vlagateljice ugovora. Ugotovilo je, da je do cesije prišlo šele s sklenitvijo ustrezne pogodbe 4. 3. 2015 – torej po začetku postopka

osebnega stečaja, ki se je začel 14. 11. 2014, in tudi po tem, ko je pravna prednica upnice prijavila terjatev v tem postopku (2. 3. 2015). V obrazložitvi je zapisalo, da je prijavitelj terjatve (pravna prednica vlagateljice ugovora) pridobil procesno legitimacijo že s prijavo terjatve, ker se (v postopku) ne navaja, da bi bila (prenesena) terjatev prijavljena po izteku trimesečnega roka. Po mnenju sodišča druge stopnje bo vlagateljica ugovora procesno legitimacijo izgubila šele, če bo njen zahtevek zavrjen v pravdi (385. člen ZFPPIPP in druga alineja 2. točke 58. člena ZFPPIPP).

3. Pritožnik zatrjuje kršitev pravic iz 14., 22., 23., 34. in 53. člena Ustave ter 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP). Meni, da sta sodišči v delu zatrjevane protiustavnosti tretjega odstavka 34. člena ZFPPIPP-G sprejeli očitno napačno stališče o nepravi retroaktivnosti in svojih odločitev nista v zadostni meri obrazložili. Po mnenju pritožnika je sodišče druge stopnje napačno ocenilo učinek izpodbijane določbe kot nepravo retroaktivnost, saj naj bi podaljšano petletno upošteveno obdobje in spremenjena vsebina 399. člena ZFPPIPP posegala v že zaključene pravne položaje. Pritožnik tako meni, da uporaba 399. člena ZFPPIPP v njegovem primeru, ko sta se sodišči oprli neposredno na generalno klavzulo (tretji odstavek v zvezi s prvim odstavkom 399. člena ZFPPIPP) in vrednotili ravnanja v podaljšanem obdobju, učinkuje retroaktivno oziroma (smiselno podrejeno) posega tudi v njegove pričakovane pravice. Poudarja, da sodišče pri odločanju o ugovoru v njegovi zadevi ni izvedlo aktivnosti v zakonskih rokih iz drugega in šestega odstavka 405. člena ZFPPIPP, saj je o ugovoru odločalo več kot sedem mesecev. Tako naj bi bila dokončna uresničitev pričakovane pravice med drugim odvisna tudi od hitrosti odločanja prvostopenjskega sodišča, s čimer pritožnik utemeljuje kršitev enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave in načela enakosti iz drugega odstavka 14. člena Ustave.

4. Pritožnik opozarja, da upnik ni podal ustrezne trditvene podlage za uporabo 399. člena ZFPPIPP, in meni, da sta sodišči z odločitvijo o zlorabi pravice do odpusta prekoračili ugovorne navedbe. Navaja, da sam med postopkom ni imel možnosti, da se izjavi v zvezi z okoliščinami sklenitve pravnih poslov z otrokoma, na katere sta sodišči oprli svojo odločitev. Sodiščema očita tudi arbitrarnost v zvezi z razlago pravnih pojmov "zloraba pravice do odpusta obveznosti" ter "vestnosti in poštenja", s katero naj bi popolnoma izvotlili institut odpusta obveznosti. Opozarja, da sta sodišči glede njegovih ravnanj sprejeli stališče, da ne ustrezajo prevzemanju nesorazmernih obveznosti oz. neodplačnemu razpolaganju v smislu 399. člena ZFPPIPP. Kljub temu naj bi protislovno sklenili, da ta ista ravnanja hkrati ustrezajo generalni klavzuli iz tretjega odstavka 399. člena ZFPPIPP, spremenjenega z ZFPPIPP-G. Pritožnik meni, da bi morali sodišči vsako od njegovih ravnanj posebej ovrednotiti in pojasniti, zakaj pomeni zlorabo pravice do odpusta obveznosti. Opozarja, da je odpust obveznosti utemeljen v zagotavljanju socialne varnosti prezadolženih, v pravici do človekovega dostojanstva in varnosti iz 34. člena Ustave ter varstvu družine iz 53. člena Ustave, katerih kršitev zaradi očitane izvotlitve instituta odpusta tudi uveljavlja. Zanima, da bi prekršil načelo vrstnega reda plačil, in poudarja, da je tudi v razmerju do družinskih članov le zavaroval kasneje

nastale, a prej zapadle obveznosti. Navaja, da se je glede na stanje (tudi) v letu 2010 po svojih najboljših prizadevanjih trudil poplačati obveznosti, denar pri otrocih pa si je izposodil z namenom, da je lahko poplačal svoje (druge) upnike glede na zapadlost njihovih terjatev. Protislovje vidi pritožnik tudi v ugotovitvi sodišč, da se je zavedal nezmožnosti plačila glavnega dolžnika, za čigar obveznosti je jamčil kot solidarni porok. Opozarja, da so upniki vendarle pristali na podaljšanje roka plačila obveznosti glavnega dolžnika kot tudi na okoliščino, da naj bi bile obveznosti v zadostni meri zavarovane z zastavitvijo nepremičnin glavnega dolžnika.

5. Pritožnik opozarja, da že iz obrazložitve izpodbijanih aktov sledi seznanjenost sodišč z dejstvom, da je pravna prednica vlagateljice ugovora prijavila terjatev po izteku roka (tj. po treh mesecih po objavi oklica o začetku postopka) in je bila njena terjatev prerekana. Po mnenju pritožnika bi morali sodišči v skladu z enotno in ustaljeno sodno prakso po uradni dolžnosti ugotoviti, da vlagateljica ugovora (singularna pravna naslednica prijaviteljice terjatve) ni imela položaja stranke postopka v okvirih 385. člena ZFPPIPP. Stališče sodišča, da v postopku vlagateljica ugovora ali pritožnik nista trdila, da je bila terjatev prijavljena po izteku trimesečnega roka, naj bi bilo v nasprotju z ustaljeno sodno prakso, skladno s katero sodišče pazi na obstoj procesne predpostavke sposobnosti biti stranka po uradni dolžnosti. Pritožnik se v zvezi z obstojem enotne in ustaljene sodne prakse ob smiselni¹ uporabi Zakona o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 in 10/17 – v nadaljevanju ZPP) sklicuje na sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. Cst 408/2014 z dne 30. 9. 2014, sodbo Višjega sodišča v Celju št. Cpg 403/2013 z dne 15. 1. 2014, sklep Vrhovnega sodišča št. Pdp 474/2008 z dne 10. 5. 2010 in sklep Vrhovnega sodišča št. II Ips 24/97 z dne 4. 6. 1998. Meni tudi, da sta sodišči s priznanjem procesne legitimacije vlagateljice ugovora kršili 22. in 23. člen Ustave ter njegovo pravico do poštenega sojenja iz prvega odstavka 6. člena EKČP. Po mnenju pritožnika navedene določbe jamčijo, da bo sodišče odločalo zgolj o njegovih obveznostih v razmerju do nasprotne stranke v sodnem postopku in ne v razmerju do katerekoli tretje osebe, ki ne varuje svojih koristi, hkrati pa pritožniku povzroča nepopravljivo škodo. Pritožnik opozarja, da po pravnomočnosti sklepa o ustavitvi postopka odpusta obveznosti njegovega položaja ne bo več mogoče popraviti, četudi bi sodišče v pravdi pravnomočno zavrnilo zahtevek upnika v zvezi z obstojem terjatve.

6. Pritožnik vlaga tudi pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti tretjega odstavka 34. člena ZFPPIPP-G. Navaja, da je ZFPPIPP-G določil daljše upoštevno obdobje ter dodatno (oziroma širšo) oviro za odpust obveznosti v obliki določitve zlorabe pravice do odpusta obveznosti kot generalne klavzule. Opozarja, da izpodbijani tretji odstavek 34. člena ZFPPIPP-G predvideva uporabo 399. člena ZFPPIPP, torej z vsebino po uveljavitvi ZFPPIPP-G, za vse postopke, v katerih sodišče o odpustu še ni odločilo. Meni, da izpodbijana določba krši prepoved retroaktivne veljave predpisov iz 155. člena Ustave, pri čemer ob sklicevanju na odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-158/11 z dne 28. 11. 2013 (Uradni list RS, št. 107/13, in OdlUS XX, 11) poudarja, da iz zakonodajnega gradiva ne

---

¹ Prvi odstavek 121. člena ZFPPIPP.

izhaja utemeljitev javne koristi za povratno učinkovanje, ki naj bi jo tako s svojo obrazložitvijo v nasprotju z načelom delitve oblasti zapolnili sodišči. Pobudnik (smiselno podrejeno) uveljavlja tudi nedopusten poseg v načelo zaupanja v pravo in svoje pričakovane pravice na podlagi že začetega postopka o odpustu (2. člen Ustave). Ob sklicevanju na odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-150/94 z dne 15. 6. 1995 (Uradni list RS, št. 65/95, in OdlUS IV, 63) poudarja, da dodatni (novi) pogoji in podaljšano upošteveno obdobje za dokončno pridobitev pravice do odpusta zaradi ZFPPIPP-G učinkujejo z veljavnostjo za nazaj, saj pretekla ravnanja v podaljšanem upoštevnem obdobju pravno vrednotijo in jim pripisujejo pravne posledice, ki jih v trenutku izvršitve ali vložitve predloga za odpust niso imela. Tako naj bi izpodbijana določba posegala v pričakovanje stečajnih dolžnikov, da jim bodo obveznosti odpuščene ob upoštevanju pogojev (ugovornih razlogov in časovnih omejitev), ki so veljali v trenutku, ko so vložili predlog za odpust obveznosti. Pobudnik izpodbijani določbi očita neskladje z 2., 14. in 22. členom Ustave tudi iz razloga, ker naj bi bila dokončna uresničitev njegove (pričakovane) pravice do odpusta obveznosti odvisna (tudi) od hitrosti odločanja prvostopenjskega sodišča. Zakon naj bi tako sam ustvaril podlago za arbitrarno odločanje sodišč, saj je bilo od hitrosti odločanja sodišča v odprtih postopkih vloženi ugovorov odvisno, katera pravna podlaga se bo v postopku uporabila.

7. Ustavno sodišče je s sklepom št. Up-335/17, U-I-56/17 z dne 6. 7. 2017 ustavno pritožbo in pobudo sprejelo v obravnavo ter do dokončne odločitve zadržalo končanje postopka osebnega stečaja, ki se vodi nad pritožnikom. O sprejemu ustavne pritožbe je skladno s prvim odstavkom 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) obvestilo Višje sodišče v Ljubljani. V skladu z drugim odstavkom navedenega člena ZUstS je Ustavno sodišče obvestilo stečajnega dolžnika in s pozivom, ki je bil objavljen na spletnih straneh za objave v postopkih zaradi insolventnosti, tudi upnike stečajnega dolžnika, da se izjavijo o ustavni pritožbi.

8. Na poziv se je odzvala upnica NOVA KBM, d. d., Maribor (vlagateljica ugovora v postopku obveznosti). Navaja, da pritožnik v postopku z ustavno pritožbo ni izčrpal pravnih sredstev, ker bi moral pred vložitvijo ustavne pritožbe vložiti tudi pobudo za vložitev zahteve za varstvo zakonitosti. V zvezi z lastno procesno legitimacijo za vložitev ugovora poudarja, da ima skladno s 385. členom ZFPPIPP zaradi posebnosti postopka osebnega stečaja, ki ne določa prekluzivnega roka za prijavo terjatve (prvi odstavek 57. člena ZFPPIPP), položaj stranke v postopku tudi upnik, ki je zamudil roke za izvedbo dejanja za uveljavitev terjatve v postopku osebnega stečaja, če je njegova terjatev priznana. Poudarja, da z dejstvom (ne)prerekanja terjatve ni mogoče pogojevati procesne legitimacije za vložitev ugovora zoper odpust obveznosti, saj bi v takem primeru stečajni dolžnik lahko prerekal vse terjatve upnikov izključno z razlogom nemožnosti podaje ugovora zoper odpust obveznosti, s čimer bi lahko dosegel želeni odpust. Poudarja tudi, da je temeljno načelo stečajnega postopka varstvo upnikov, ki imajo pravico do poplačila terjatev, v katero odpust obveznosti močno posega. Tako naj odpust obveznosti ne bi bila pravica, ki bi pritožniku pripadala sama po sebi, temveč šele ob izpolnitvi zakonskih

pogojev ob predpostavki njegovega vestnega in poštenega ravnanja. Po mnenju upnice bi v pritožnikovem primeru lahko šlo za poseg v pričakovano pravico do odpusta obveznosti le, če bi do odpusta prišlo *ex lege* že z vložitvijo predloga. Upnica tako soglaša s stališčem sodišč o dopustni nepravni retroaktivnosti izpodbijane določbe ter poudarja posledice odpusta za položaj upnikov in možnost zlorabe na strani dolžnikov, ki jih je zakonodajalec prav želel preprečiti, saj zloraba tudi po predhodno veljavni ureditvi ni uživala pravnega varstva. Poudarja utemeljenost zlorabe z ustanovitvijo zemljiških dolgov v korist družinskih članov v trenutku obstoja obveznosti iz naslova solidarnega poroštva.

9. V odgovoru na navedbe upnice pritožnik navaja, da zahteva za varstvo zakonitosti ni izredno pravno sredstvo, ki bi mu bilo na razpolago. Poudarja, da si je za vložitev navedene zahteve neuspešno prizadeval z vložitvijo pobude. Opozarja, da imajo v postopku osebnega stečaja pravico opravljati procesna dejanja vsi upniki, ki pravočasno prijavijo svojo terjatev. Omenjeno velja neodvisno od morebitnega prerakanja njihove terjatve. Pritožnik poudarja, da sam skladno s pododdelkom 3.4.2 ZFPPIPP niti ni procesno legitimiran za prerakanje terjatev upnikov in tudi v konkretnem primeru terjatve upnice sam ni prekal. Ponavlja očitek neobrazloženosti izpodbijanih sklepov in stališče o izvotlitvi instituta odpusta obveznosti. Opozarja, da je z dodatnimi posojili le želel odpraviti položaj (grozeče) insolventnosti, pri čemer je bila terjatev (pravne prednice) vlagateljice ugovora v celoti zavarovana s hipoteko na nepremičnini, ki je upnica ni unovčila. Meni, da sta ga sodišči neživiljenjsko in arbitrarno kaznovali z odvzemom podeljenega privilegija (pričakovane pravice) za odpust obveznosti pod pogoji, ki so veljali v trenutku izdaje sklepa o začetku postopka za odpust obveznosti. Poudarja tudi, da zakonodajalec ne sme omejiti pogojev za pridobitev določene (pričakovane) pravice tako, da njeno dokončno pridobitev dodatno omeji z opredelitvijo strožjih pogojev (dejstev), ki so (že) nastali pred uveljavitvijo zakona in se upoštevajo po uveljavitvi takšnega zakona. Spremenjena ureditev namreč po mnenju pritožnika upošteva položaje, ki so se zaključili pred uveljavitvijo ZFPPIPP-G. V podkrepitev svojega stališča se pritožnik sklicuje na sklep Vrhovnega sodišča št. VIII Ips 224/2000 z dne 8. 5. 2001.

10. Sklep o sprejemu pobude s priloženo pobudo je Ustavno sodišče poslalo Državnemu zboru, ki na navedbe v pobudi ni odgovoril. Mnenje je poslala Vlada. Navaja, da je šele ZFPPIPP-G uravnotežil položaj upnika in položaj dolžnika v postopku osebnega stečaja. Ob opori na zakonodajno gradivo² poudarja, da je bil cilj ZFPPIPP-G omejiti možnosti zlorabe instituta odpusta obveznosti in tako povečati obseg razpoložljivega dolžnikovega premoženja, ki je v postopku osebnega stečaja namenjeno poplačilu upnikom. Opozarja, da je pravni okvir za odpust obveznosti pred novelo predvideval bistveno slabši položaj upnikov v primerjavi s položajem nepoštenih in nevestnih dolžnikov, ki jim je v obdobju več kot treh let pred uvedbo osebnega stečaja uspelo prenesti svoje premoženje na

---

² Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju – prva obravnava – EVA 2016-2030-0004 z dne 5. 2. 2016, str. 38 in 39.

bližnje osebe (ali ga v njihovo korist obremeniti), hkrati pa se z njimi dogovoriti, da jim omogočijo še naprej uživati koristi iz prenesenega premoženja.

11. Vlada navaja, da nova ureditev 399. člena ZFPPIPP ob upoštevanju veljavnih temeljnih načel obligacijskega prava z vsebinsko-vrednostnega vidika ni korenita sprememba, saj temelji na vrednostni usmeritvi za ravnanja pogodbenih strank, ki primarno izhaja iz načela vestnosti in poštenja.³ Slednje od pogodbene stranke zahteva, naj tudi pri izpolnjevanju svojih pogodbenih obveznosti s pravo mero in na ustrezen način skrbi ne samo za uresničitev in zaščito lastnih interesov, ampak tudi interesov druge pogodbene stranke. Iz navedenega razloga je vrednostna usmeritev, ki jo vsebuje načelo vestnosti in poštenja, po mnenju Vlade pomembna tudi za opredelitev namena odpusta obveznosti, kar kot temeljno izhodišče upošteva tudi spremenjeni prvi odstavek 399. člena ZFPPIPP. V tretjem odstavku navedenega člena je načelo vestnosti in poštenja operacionalizirano s pravnim pravilom, ki opredeljuje zlorabo pravice do odpusta obveznosti. Ob sklicevanju na pravno teorijo⁴ Vlada izpostavlja, da pomeni zloraba pravice izvrševanje upravičenja (pravice) prek tiste meje, ki v kakovostno enakem obsegu tudi drugemu dopušča, da uresničuje pravico, ki mu pripada. Pri medsebojno odvisnih pravicah je v primeru njihove vsebinske odprtosti nosilec pravico dolžan izvrševati tako, da njegovo ravnanje ne presega meje, ki v kakovostno enakem obsegu tudi drugemu dopušča aktivirati njemu pripadajočo pravico.⁵ Ker vseh možnih pojavnih oblik ravnanj, ki bi lahko pomenila zlorabo pravice do odpusta obveznosti, ni mogoče taksativno predpisati, so tovrstna ravnanja po ZFPPIPP-G nomotehnično opredeljena z generalno klavzulo v prvem odstavku spremenjenega 399. člena ZFPPIPP.⁶ V četrtem odstavku 399. člena ZFPPIPP pa so določeni le najbolj značilni položaji zlorabe pravice do odpusta obveznosti, ki so nomotehnično opredeljeni v obliki izpodbojnih pravnih domnev.

12. Vlada poudarja, da so se pogoji za odpust obveznosti že vse od uzakonitve postopka osebnega stečaja presojali šele v trenutku, ko sodišče odloča o odpustu obveznosti, in ne že v trenutku izdaje sklepa o začetku postopka za odpust obveznosti. Opozarja, da stečajni dolžnik lahko pridobi pravico do odpusta obveznosti šele po prestani preizkusni dobi na podlagi pravnomočnega sklepa sodišča. Po mnenju Vlade torej pri izpodbijani ureditvi ne gre za protiustavno povratno veljavnost zakona (155. člen Ustave). V obravnavanem primeru bi po stališču Vlade lahko šlo kvečjemu za nepravo retroaktivnost, ko zakon izrecno sicer ne velja za nazaj, vendar posega v obstoječa, a še ne zaključena stvarna in pravna razmerja. Ob sklicevanju na odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-199/02

---

³ Prvi odstavek 5. člena Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo in 20/18 – v nadaljevanju OZ).

⁴ M. Pavčnik v: M. Juhart, N. Plavšak: Obligacijski zakonik s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2003, str. 104.

⁵ M. Pavčnik, Teorija prava, 5. pregledana in dopolnjena izdaja, GV Založba, Ljubljana 2015, str. 178.

⁶ Vlada se sklicuje na obrazložitev k 21. členu predloga ZFPPIPP-G, ki je naveden pod op. št. 2.

z dne 21. 10. 2004 (Uradni list RS, št. 124/04, in OdlUS XIII, 65) in teorijo⁷ Vlada poudarja, da Ustava varuje na podlagi zakona pridobljene pravice tako, da vanje ni mogoče posegati za nazaj. Po drugi strani Ustava ne preprečuje, da bi zakon spreminjal predhodno zakonsko določene pravice ali pogoje za njihovo uveljavljanje za naprej, če te spremembe niso v nasprotju z Ustavo, zlasti z načelom zaupanja v pravo. ZFPPIPP-G je tako z vključitvijo dodatnih varoval le zaščitil upnike in uravnotežil do njegove uveljavitve neuravnotežen položaj upnikov glede na položaj stečajnih dolžnikov. Spremembe tako niso bile sprejete arbitrarno, brez stvarnega razloga, utemeljenega v javnem interesu. Vlada meni, da pričakovane koristi upnikov za njihovo najugodnejše poplačilo in javni interes prevladajo nad zaščito dolžnikovega pravnega položaja in njegovo pričakovano pravico. Poudarja, da je zloraba pravice do odpusta obveznosti absolutno nedopustna in ne samo upravičuje, temveč zahteva takojšnje ukrepanje. Odlaganje z učinkovanjem spremenjene ureditve bi po mnenju Vlade škodilo upnikom, katerih navadne terjatve s pravnomočnostjo sklepa o odpustu obveznosti v neplačanem delu izgubijo pravovarstveno upravičenje prisilne izterjave. Zato je izpodbijana ureditev po mnenju Vlade v skladu z ustavnim načelom varstva zaupanja v pravo kot enim od načel pravne države iz 2. člena Ustave.

13. Pobudnik v odgovoru na mnenje Vlade vztraja pri stališču o pravi retroaktivnosti izpodbijane ureditve in opozarja, da Vlada tudi s sklicevanjem na zakonodajno gradivo ni izkazala javne koristi, ki bi utegnila utemeljevati povratno veljavo spremenjene vsebine 399. člena ZFPPIPP. Stališče Vlade, da varstvo pravic upnikov za najugodnejše poplačilo in javni interes prevladata nad zaščito dolžnikovega pravnega položaja in njegove pričakovane pravice do odpusta obveznosti, po mnenju pobudnika izvotli institut osebnega stečaja in z njim povezan odpust obveznosti. Pobudnik opozarja, da pričakovane pravice upnikov za njihovo najugodnejše poplačilo niso absolutno varovane. Četudi so predmet ustavnega varstva v okviru pravice do zasebne lastnine (33. člen Ustave), so te pravice omejene tako, da mora biti njihovo uživanje skladno tudi z njihovo socialno funkcijo (67. člen Ustave). Pobudnik opozarja, da pravni red navedene pravice upnikov omejuje skozi prizmo zagotavljanja socialne funkcije lastnine tako, da na nasprotni strani (po relativno dolgem preizkusnem obdobju) uresničuje tudi socialno varnost prezadolženih dolžnikov, zagotovljeno na podlagi ustavnega načela socialne države (2. člen Ustave), pravice do osebnega dostojanstva (34. člen Ustave) ter ustavnih načel o varstvu družine (53. člen Ustave).

14. Pritožnik je v odgovoru na mnenje Vlade še dopolnil ustavno pritožbo, novo dopolnitev ustavne pritožbe pa je poslal še 8. 10. 2018.

---

⁷ L. Šturm v: L. Šturm (ur.), Komentar Ustave Republike Slovenije, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Ljubljana 2002, str. 1040.

B. – I.

15. Dopolnitev ustavne pritožbe iz odgovora na mnenje Vlade in posebne vloge z dne 8. 10. 2018 Ustavno sodišče ni upoštevalo, ker se deloma nanašata na drug postopek, poleg tega pa sta bili vloženi po poteku šestdesetdnevnega roka za vložitev ustavne pritožbe (prvi odstavek 52. člena ZUstS).

16. Ker zahteva za varstvo zakonitosti ni pravno sredstvo, ki bi bilo namenjeno strankam,⁸ je pritožnik formalno izčrpal pravna sredstva že z vložitvijo pritožbe zoper prvostopenjski sklep. Ustavno sodišče je zato pobudo in ustavno pritožbo obravnavalo po vsebini, razen pobudnikovega očitka o neskladju iz razloga, ker naj bi izpodbijana določba ustvarila podlago za arbitrarno odločanje sodišč v smislu odvisnosti upoštevne podlage od časovnega vidika odločanja.

17. V primerih, ko izpodbijani predpis ne učinkuje neposredno, se namreč lahko pobuda vloži šele po izčrpanju pravnih sredstev zoper posamični akt, izdan na podlagi izpodbijanega predpisa, hkrati z ustavno pritožbo, pod pogoji iz 50. do 60. člena ZUstS. To stališče Ustavnega sodišča je podrobneje obrazloženo v sklepu št. U-I-275/07 z dne 22. 11. 2007 (Uradni list RS, št. 110/07, in OdlUS XVI, 82). Predpostavka za vložitev ustavne pritožbe in pobude v takih primerih je tudi pogoj izčrpanosti pravnih sredstev po vsebini, kar pomeni, da mora pobudnik trditve o domnevni protiustavnosti ureditve, na podlagi katere temelji odločitev v njegovem primeru, uveljavljati že v postopku pred pristojnimi sodišči (sklep Ustavnega sodišča št. U-I-330/05, U-I-331/05, U-I-337/05 z dne 18. 10. 2007, Uradni list RS, št. 101/07, in OdlUS XVI, 79). Pobudnik navedenega očitka v pritožbi ni uveljavljal, zato za njegov vsebinski preizkus ni izpolnjena procesna predpostavka.

B. – II.**Presoja z vidika zatrjeване kršitve prepovedi retroaktivne veljave predpisa (155. člen Ustave)**

18. Pobudnik zatrjuje neskladje izpodbijane zakonske določbe z drugim odstavkom 155. člena Ustave, saj naj bi zakonodajalec nedopustno za nazaj (retroaktivno) posegel v njegovo pravico do odpusta obveznosti.

19. Na podlagi prvega odstavka 155. člena Ustave zakoni, drugi predpisi in splošni akti ne smejo imeti učinka za nazaj. Smisel te ustavne prepovedi je zagotavljanje bistvene prvine pravne države, tj. pravne varnosti, ter s tem ohranjanje in utrjevanje zaupanja v pravo (2. člen Ustave). Izjemo od navedene prepovedi določa drugi odstavek 155. člena,

---

⁸ Tako 385. člen ZPP v zvezi s prvim odstavkom 121. člena ZFPPIPP.

na podlagi katerega lahko samo zakon določi, da imajo posamezne njegove določbe učinek za nazaj, če to zahteva javna korist in se s tem ne posega v pridobljene pravice.

20. V skladu z ustaljeno presojo⁹ Ustavnega sodišča ima predpis povratne učinke praviloma tedaj, ko je za začetek njegove uporabe določen trenutek pred njegovo uveljavitvijo, oziroma tedaj, ko je za začetek njegove uporabe določen trenutek po njegovi uveljavitvi, vendar njegove posamezne določbe učinkujejo tako, da za nazaj posežejo v pravne položaje ali pravna dejstva, ki so bili zaključeni v času veljavnosti prej veljavnega predpisa (prava retroaktivnost).

21. ZFPPIPP-G je začel veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.¹⁰ V tem pogledu njegove določbe ne učinkujejo povratno. Določbe 399. člena ZFPPIPP, kot jih je uveljavil ZFPPIPP-G, se na podlagi izpodbijane določbe uporabljajo za postopek odpusta obveznosti, ki je bil začel pred uveljavitvijo ZFPPIPP-G, samo, če do uveljavitve ZFPPIPP-G sodišče še ni odločilo o odpustu obveznosti. Na podlagi prvega odstavka 407. člena ZFPPIPP se dolžniku obveznosti odpustijo z izdajo sklepa o odpustu obveznosti in ne torej že z izdajo sklepa, s katerim se postopek odpusta obveznosti začne. Šele s pravnomočnostjo sklepa o odpustu obveznosti namreč preneha upnikova pravica sodno uveljavljati plačilo tiste terjatve, na katere odpust obveznosti učinkuje.¹¹ Do pravnomočnosti sklepa o odpustu obveznosti, ki se lahko izda šele po koncu preizkusne dobe, se v postopku odpusta obveznosti torej ne odloča o vprašanju, ali stečajnemu dolžniku v konkretnem primeru pravna dobrot¹² odpusta obveznosti (ob izpolnitvi zakonskih pogojev) tudi pripada. Iz navedenega razloga v obravnavanem primeru položaj stečajnega dolžnika ni bil zaključen ob uveljavitvi ZFPPIPP-G. Zato ne gre niti za to, da bi izpodbijana določba zapovedala uporabo 399. člena ZFPPIPP z vsebino, uveljavljeno z ZFPPIPP-G, tako, da bi za nazaj posegla v pravne položaje ali pravna dejstva, ki so bili zaključeni v času veljavnosti prej veljavnega predpisa.

22. Glede na navedeno ne gre za povratno učinkovanje izpodbijane zakonske določbe, ki jo prepoveduje prvi odstavek 155. člena Ustave.

23. V odločbi št. U-I-158/11, na katero se sklicuje pobudnik, je Ustavno sodišče presojalo skladnost zakonske ureditve, ki je v davčno osnovo vključevala tudi dohodke, prejete pred njeno uveljavitvijo. V navedeni zadevi je Ustavno sodišče ureditev presojalo na podlagi prave retroaktivnosti (155. člen Ustave), ker je zakon posegel v pridobljeno

---

⁹ Glej npr. odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-98/07 z dne 12. 6. 2008 (Uradni list RS, št. 65/08, in OdlUS XVII, 42), 23. točka obrazložitve; št. U-I-185/10, Up-1409/10 z dne 2. 2. 2012 (Uradni list RS, št. 23/12, in OdlUS XIX, 33), 20. točka obrazložitve; št. U-I-158/11, 21. točka obrazložitve, in št. U-I-6/15, Up-33/15, Up-1003/15 z dne 5. 7. 2018 (Uradni list RS, št. 53/18), 16. točka obrazložitve.

¹⁰ Tako 37. člen ZFPPIPP-G.

¹¹ Tako 409. člen ZFPPIPP, ki ostaja nespremenjen tudi po uveljavitvi ZFPPIPP-G.

¹² Prim. tudi 26. točko obrazložitve te odločbe.

pravico svobodnega razpolaganja z dohodkom, ki je po stališču Ustavnega sodišča nastala že z njegovo pridobitvijo. Stališče Ustavnega sodišča, da mora biti javna korist za povratno učinkovanje zakona izkazana že v zakonodajnem gradivu, se torej nanaša le na okvir presoje v zvezi s pravo retroaktivnostjo. Zaradi konstitutivne narave pravnomočnega sklepa o odpustu obveznosti v obravnavanem primeru stečajnih dolžnikov, za katere je predvidena uporaba 399. člena ZFPPIPP, pa, kot je bilo ugotovljeno, ni mogoče govoriti o zaključenem pravnem položaju.¹³ V odločbi št. U-I-150/94, na katero se prav tako sklicuje pritožnik, je Ustavno sodišče opravilo presojo skladnosti spremembe pokojninske ureditve, ki je tudi ob polni pokojninski dobi določila starostni pogoj, z načelom enakosti (drugi odstavek 14. člena Ustave). V okviru navedene odločbe v smislu kriterijev in načina presoje torej ni bilo potrebe po razlikovanju med prepovedjo iz prvega odstavka 155. člena Ustave in položaji, ki uživajo varstvo v okviru načela zaupanja v pravo (2. člen Ustave).¹⁴ Ustavno sodišče tako pritrjuje pravnemu naziranju Vlade, da izpodbijana ureditev ni v neskladju s prepovedjo retroaktivnosti iz prvega odstavka 155. člena Ustave. V nadaljevanju je zato moralo presoditi, ali bi bila lahko izpodbijana ureditev v neskladju z načelom zaupanja v pravo (2. člen Ustave).

B. – III.

Presoja z vidika načela varstva zaupanja v pravo (2. člen Ustave)

24. Načelo varstva zaupanja v pravo posamezniku zagotavlja, da država njegovega pravnega položaja ne bo poslabšala arbitrarno, torej brez stvarnega razloga, utemeljenega v prevladujočem in ustavno dopustnem javnem interesu.¹⁵ Ker gre za splošno pravno načelo in ne neposredno za eno od človekovih pravic, ki jim po 15. členu Ustave pripada strožje varstvo zoper morebitne omejitve in posege, to načelo nima absolutne veljave. V večji meri kot posamezne človekove pravice je podvrženo omejitvam, torej temu, da je v primeru konflikta oziroma kolizije med to in drugimi ustavnimi dobrinami treba v t. i. tehtanju dobrin presoditi, kateri izmed ustavno zavarovanih dobrin (ali načelu varstva zaupanja v pravo ali načelu prilagajanja prava družbenim razmeram) je v posameznem primeru treba dati prednost (odločba Ustavnega sodišča št. U-I-66/08 z dne 11. 12. 2008, Uradni list RS, št. 121/08, in OdlUS XVII, 73). Pri tem je treba upoštevati, ali so bile sporne spremembe relativno predvidljive in ali so

---

¹³ Dodatna razlika med primeroma je tudi v tem, da gre pri davčnopravnem razmerju za poseg države v premoženjsko sfero davčnega zavezanca, s katerim se vzpostavlja dolžnost plačila davka. V obravnavanem primeru pa ne gre za naložitev novih (dodatnih) obveznosti stečajnemu dolžniku, temveč za varovanje stečajnega dolžnika pred pravovarstvenim upravičenjem upnikov v zvezi z obveznostmi iz zasebnopravne sfere.

¹⁴ Podobno, zgolj ilustrativno, tudi stališče Vrhovnega sodišča v sodbi št. VIII Ips 224/2000 z dne 8. 5. 2001, čeprav stališče o pričakovanih pravicah ni pomenilo nosilnega stališča za odločitev.

¹⁵ Tako npr. odločba Ustavnega sodišča št. U-I-110/15, Up-568/15 z dne 1. 3. 2018 (Uradni list RS, št. 29/18), 26. točka obrazložitve.

prizadeti s spremembo lahko vnaprej računali ter kakšni so teža spremembe in pomen obstoječega pravnega položaja za upravičence na eni strani in javni interes, ki utemeljuje drugačno ureditev od obstoječe, na drugi strani (primerjaj odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-11/07 z dne 13. 12. 2007, Uradni list RS, št. 122/07, in OdlUS, XVI 86).

25. Ustavno sodišče je torej moralo najprej odgovoriti na vprašanje, ali se je stečajnim dolžnikom na podlagi izpodbijane ureditve poslabšal položaj. Ob tem je pri oceni morebitnega poslabšanja treba upoštevati temeljno pravno naravo in izhodišča instituta odpusta obveznosti. Z vidika dolžnika je treba upoštevati, da se po splošnih pravilih civilnega prava kljub predvidenim zastaralnim rokom zastaranje skladno s 365. členom OZ pretrga z vložitvijo tožbe in z vsakim drugim upnikovim dejanjem zoper dolžnika pred sodiščem ali drugim pristojnim organom, da bi se ugotovila, zavarovala ali izterjala terjatev. Tudi v postopku osebnega stečaja terjatve upnikov v delu, v katerem niso poplačane iz razdelitvene mase stečajnega dolžnika, ne prenehajo avtomatično s koncem stečaja. Upniki jih tako lahko v primeru osebnega stečaja uveljavljajo proti stečajnemu dolžniku tudi po koncu stečajnega postopka.¹⁶ Taka ureditev ima za posledico, da lahko upnik (ob ustrezni procesni aktivnosti) od dolžnika zahteva izpolnitev obveznosti brez časovnih omejitev. Institut odpusta obveznosti v takih okoliščinah za prezadolženega stečajnega dolžnika torej pomeni edino možnost, da se lahko razbremeni primeža dolgov in eksistenčne grožnje, s čimer pridobi realno možnost in (ekonomsko) podlago, da skuša svoje življenje zgraditi na novo.¹⁷ V tem primeru Ustavno sodišče sicer ne presoja skladnosti konkretne ureditve odpusta obveznosti z Ustavo, vendar pobudnik pravilno ugotavlja, da je mogoče temelje instituta odpusta obveznosti iskati v pravici do osebnega dostojanstva iz 34. člena Ustave.

26. Po drugi strani je pri značilnosti instituta odpusta obveznosti treba upoštevati, da posledice odpusta obveznosti nastopijo tudi v sferi upnikov, ki izgubijo pravico sodno uveljavljati plačilo terjatve, na katero odpust obveznosti učinkuje.¹⁸ Že v izhodišču gre pri odpustu obveznosti torej za izjemni pravni položaj, ki pomeni hkrati tudi odstop od temeljnega načela obligacijskega prava, da je obveznosti treba izpolniti.¹⁹ Kot tak institut odpusta obveznosti nujno posega v pravovarstveno upravičenje (in s tem v pravico do zasebne lastnine) tistih upnikov, na katerih terjatve se v konkretnem primeru razteza

---

¹⁶ Drugi odstavek 382. člena ZFPPIPP. Prim. Predlog zakona o spremembah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju, št. EVA 2006-2011-0010 z dne 20. 6. 2016, str. 6.

¹⁷ Tudi v nemški teoriji ustavnopravni temelj instituta odpusta obveznosti (*Restschuldbefreiung*) povezujejo s "pravico do novega začetka" (in tako tudi z 2. členom nemške ustave), kadar v insolventnost vodi navadna ali lahka malomarnost. Opozarjajo na alternativo, ki je v dosmrtni eksistenčni grožnji na dolžnikovi strani, iz katere se upniki ravno tako ne morejo uspešno poplačati (H. P. Kirchof in drugi, *Münchener Kommentar zur Insolvenzordnung*, 3. knjiga, Verlag C. H. Beck, München 2014, str. 823).

¹⁸ Tako 409. člen ZFPPIPP, ki ostaja nespremenjen tudi po uveljavitvi ZFPPIPP-G.

¹⁹ Tako 9. člen OZ.

njegov učinek. Bistvo instituta odpusta obveznosti je torej iskanje pravičnega ravnovesja med pravicami upnikov prezadolženega dolžnika, katerih uveljavitev je ogrožena zaradi dolžnikovega slabega premoženjskega položaja, na eni strani in težo tega položaja za dolžnika na način upoštevanja vrednostne ocene njegovih ravnanj na drugi strani.²⁰ Tako pri institutu odpusta obveznosti ne gre za pravico v običajnem civilnopravnem pomenu, temveč za pravno dobroto prezadolženi fizični osebi.

27. Člen 399 ZFPPIPP predvideva med postopkom odpusta obveznosti, v okviru katerega sodišče še ni odločilo o odpustu, spremembo pogojev za odpust v obliki podaljšanega upoštevne obdobja petih (namesto treh) let pred uvedbo postopka osebnega stečaja ter (namesto taksativnih ovir za odpust) odločanje na podlagi generalne klavzule s sklicevanjem na zlorabo pravice do odpusta. Navedena podlaga sodišču (po ugovoru upnika ali upravitelja) s časovnega in vsebinskega vidika omogoča širšo presojo dolžnikovih ravnanj, ki lahko privede do ustavitve postopka za odpust obveznosti v dveh (ne nujno izključujočih) skupinah primerov, v katerih to pred ZFPPIPP-G ni bilo mogoče. Prva skupina primerov se nanaša na tiste stečajne dolžnike, pri katerih se v skladu z novo ureditvijo opravi tudi presoja njihovih ravnanj, ki segajo v obdobje od treh in petih let pred uvedbo postopka osebnega stečaja. Druga skupina se nanaša na primere, ko se po vsebini vrednotijo ravnanja, ki pred ZFPPIPP-G niso bila (izrecno) zajeta s taksativno naštetimi ovirami, a so po noveli vrednotena v nasprotju z namenom odpusta obveznosti in torej pomenijo njegovo zlorabo.²¹ Posledično sta bili navedeni skupini stečajnih dolžnikov, ki se med seboj lahko tudi prekrivata, v boljšem položaju, saj sta lahko zgolj ob upoštevanju zakonske ureditve odpusta obveznosti pred ZFPPIPP-G pričakovali, da jima bodo obveznosti (ob siceršnji izpolnitvi zakonskih pogojev) odpuščene.

28. Ustavno sodišče je moralo zato v nadaljevanju odgovoriti na vprašanje, ali je imel zakonodajalec za ugotovljeno poslabšanje pravnega položaja stečajnih dolžnikov stvarni razlog, utemeljen v prevladujočem in ustavno dopustnem javnem interesu.

Ustavno dopustni cilj za poslabšanje položaja stečajnih dolžnikov

29. Zakonodajalec nima le pravice, temveč tudi dolžnost, da zakonodajo prilagaja danim družbenim razmeram in jo tudi spreminja, če to narekujejo spremenjena družbena

---

²⁰ Tako odločba Ustavnega sodišča št. Up-676/15 z dne 23. 11. 2017, 18. točka obrazložitve.

²¹ Razlage zakonskih pogojev (ovir) za odpust obveznosti sicer tudi že pred uveljavitvijo ZFPPIPP-G ni bilo mogoče opraviiti, ne da bi sodišče imelo pred očmi splošno prepoved zlorabe pravice ter vestnost in poštenje stečajnega dolžnika (prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-676/15, 13. točka obrazložitve), a izhodišče generalne klavzule (na ugovor upnika) vendarle omogoča presojo tudi izven obsega razlage predhodno (taksativno) naštetih ovir za odpust obveznosti.

razmerja. Načelo prilagajanja prava družbenim razmeram je namreč eno od načel pravne države.²²

30. Iz zakonodajnega gradiva²³ in mnenja Vlade je mogoče razbrati, da je temeljni namen uveljavljene spremembe 399. člena ZFPPIPP preprečiti možnost zlorabe postopka odpusta obveznosti. Tudi tretji odstavek 399. člena izrecno predvideva, da odpust obveznosti ni dovoljen, kadar je v nasprotju z namenom navedenega instituta, pri čemer navedeno ravnanje izrecno označi kot zlorabo pravice do odpusta. Preprečitvi zlorabe služi tudi vključitev standarda vestnosti in poštenja v institut odpusta obveznosti.²⁴ Vlada poudarja, da je bila novela sprejeta z namenom zaščite in uravnoteženja položaja upnikov, pri čemer bi odlašanje z učinkovanjem spremenjene ureditve škodilo upnikom, katerih navadne terjatve s pravnomočnostjo sklepa o odpustu obveznosti v neplačanem delu izgubijo pravovarstveno upravičenje prisilne izterjave.

31. Splošna prepoved zlorabe pravic izhaja iz ustavnih načel, ki Republiko Slovenijo opredeljujejo kot pravno državo (2. člen Ustave).²⁵ Splošno sprejeto pravno načelo je, da je pravice treba izvrševati v njihovih mejah in v skladu z njihovim namenom.²⁶ Po mnenju pravne znanosti na civilnopravnem področju prepoved zlorabe pravic izraža temeljno načelo iz 7. člena OZ, naslovljeno Prepoved zlorabe pravic.²⁷ Za ustavno raven je nadalje pomembno, da je tudi v ustavnosodni presoji uveljavljeno stališče, da je zlorabo pravic treba preprečiti.²⁸ Preprečitev možnosti zlorabe pravne dobrote možnosti odpusta obveznosti torej pomeni stvarni razlog, utemeljen v prevladujočem in ustavno dopustnem javnem interesu. Ustavno sodišče je zato moralo v nadaljevanju preizkusiti sorazmernost med poslabšanjem položaja stečajnih dolžnikov z vidika možnosti dosega pravne dobrote odpusta obveznosti in koristjo, ki jo navedeni cilj zasleduje.

Sorazmernost med težo poslabšanja in koristmi, ki jih ustavno dopustni cilj zasleduje

32. Ustavno sodišče je v okviru tehtanja nasprotujočih si vrednot, izhajajoč iz narave odpusta obveznosti, moralo na eni strani upoštevati poslabšanje položaja skupine stečajnih dolžnikov v osebnem stečaju, ki je posledica spremembe (materialnopravnih)

---

²² Tako odločba Ustavnega sodišča št. U-I-69/03 z dne 20. 10. 2005 (Uradni list RS, št. 100/05, in OdlUS XIV, 75).

²³ Predlog zakona o spremembah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju, št. EVA 2016-2030-0004 z dne 3. 2. 2016, str. 38 in 39.

²⁴ Prav tam.

²⁵ Odločba Ustavnega sodišča št. U-I-85/16, Up-398/16 z dne 14. 7. 2016 (Uradni list RS, št. 52/16, in OdlUS XXI, 26), 14. točka obrazložitve.

²⁶ Prav tam.

²⁷ M. Pavčnik, nav. delo, 2015, str. 176 in nasl.

²⁸ Prav tam. Prim. tudi sklep Ustavnega sodišča št. U-I-413/98 z dne 25. 5. 2000 (OdlUS IX, 125), 10. točka obrazložitve, in odločbo Ustavnega sodišča št. Up-676/15, 13. točka obrazložitve.

pogojev, pod katerimi lahko slednji dosežejo pravno dobroto odpusta obveznosti. Na drugi strani je moralo upoštevati, da je skušal zakonodajalec ob upoštevanju splošne prepovedi zlorabe pravic (javnega interesa) varovati tudi položaj upnikov stečajnega dolžnika v delu podaljšanja upoštevne obdobja za presojo dolžnikovih ravnanj (petih namesto treh let pred uvedbo postopka osebnega stečaja) in vrednotenja navedenih ravnanj v delu, kolikor po vsebini nasprotujejo prepovedi zlorabe pravic (odpusta obveznosti) in niso bila zajeta že z možnostmi razlage taksativno naštetih ovir 399. člena zakona z vsebino pred uveljavitvijo ZFPPIPP-G.

33. Pri tej presoji je treba v izhodišču upoštevati, da je bila prepoved zlorabe pravic kot temeljno načelo že vsebovana v pravnem redu tudi pred ZFPPIPP-G.²⁹ Stečajni dolžniki so torej že v trenutku sklepanja pravnih poslov, izvrševanja pravic in obveznosti, ki so jih s pravnimi posli prevzemali, kakor tudi v trenutku vložitve predloga za odpust obveznosti mogli in morali upoštevati tudi splošno prepoved zlorabe pravic. Če so njihova ravnanja glede na namen pravne dobrote odpusta obveznosti nasprotovala navedenemu načelu, so mogli in morali računati tudi s tem, da jim pravni red kot celota ne bo nudil pravnega varstva. Morali so v tem primeru pričakovati tudi možnost, da pravne dobrote odpusta ne bodo deležni. Določena oblika konkretizacije navedenega splošnega pravnega načela tudi v postopku odpusta obveznosti je bila za stečajne dolžnike torej relativno predvidljiva. Pravni red namreč ne dopušča uveljavljanja ali izvrševanja neke pravice v nasprotju z namenom, zaradi katerega jo postavlja.³⁰ Vlada torej pravilno ugotavlja, da sprememba z vidika vsebine pravnega položaja stečajnih dolžnikov v postopku osebnega stečaja z ZFPPIPP-G niti ni bila tako zelo korenita.

34. Ker je bila splošna prepoved zlorabe pravic sestavni del pravnega reda tudi v podaljšanem obdobju vrednotenja ravnanj dolžnikov (tj. petih namesto treh let pred uvedbo postopka osebnega stečaja), Ustavno sodišče ocenjuje, da tudi podaljšano obdobje možnega vrednotenja ravnanj ne nasprotuje zaključku o relativni predvidljivosti zaostritve zakonskih pogojev za odpust. Javni interes glede preprečevanja možnosti zlorab in zaščita upnikov pred možnimi zlorabami po teži in pomenu torej prevladata nad zaupanjem posameznega stečajnega dolžnika, da ravnanja, ki ustrezajo generalni klavzuli zlorabe pravice do odpusta obveznosti (v podaljšanem upoštevne obdobju), ne bodo predmet vrednotenja v postopku, v katerem se v temelju odloča o njegovi vrednostni primernosti za dodelitev pravne dobrote odpusta obveznosti, ki po naravi stvari na drugi strani korenito posega v upnikovo terjatev (33. člen Ustave). Teža spremembe za stečajne dolžnike v postopkih odpusta obveznosti je torej tudi v razumnem sorazmerju s ciljem, ki ga spremenjena zakonodaja zasleduje.

35. Glede na navedeno izpodbijana določba ni v neskladju z načelom zaupanja v pravo iz 2. člena Ustave (1. točka izreka).

---

²⁹ Prim. 31. točko obrazložitve te odločbe.

³⁰ Tako sklep Ustavnega sodišča št. U-I-413/98 z dne 25. 5. 2000 (OdlUS IX, 125).

B. – IV.

36. Pritožnik očita, da sta sodišči vlagateljici ugovora priznali status stranke v postopku, pri čemer naj bi se v obrazložitvi v nasprotju z enotno in ustaljeno sodno prakso kljub seznanjenosti s pravno upoštevni dejstvi sklicevali na odsotnost trditev glede ustrezne pravne podlage (3. točka 385. člena ZFPPIPP). S tem pritožnik po vsebini uveljavlja kršitev pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave.

37. Iz navedene določbe Ustave izhaja zahteva, da sodišče strank ne sme obravnavati tako, da bi v posamezni zadevi samovoljno odločilo drugače, kot sicer redno odloča v vsebinsko podobnih primerih.³¹ Ustava torej ne prepoveduje kakršnegakoli odstopa od ustaljene sodne prakse, temveč le samovoljen odstop. Gre za zahtevo, da sodišče, če odloči, da bo od uveljavljene sodne prakse odstopilo, razloge za to posebej obrazloži (kar predvsem predpostavlja, da sodno prakso tudi pozna).³² Ustavni vidik (ne)dopustnosti odstopa od sodne prakse torej ne pomeni, da Ustavno sodišče presoja materialnopravno pravilnost izpodbijane sodbe, pač pa le, ali je odstop od sodne prakse ustrezno (v procesnem smislu) obrazložen.³³ Ob tem mora pritožnik za utemeljitev obstoja kršitve te pravice izkazati troje: da o nekem vprašanju že obstaja ustaljena in enotna sodna praksa, da odločitev v njegovem istovrstnem primeru od te prakse odstopa in da je ta odstop arbitraren, torej da sodišče zanj ni navedlo razumnih pravnih razlogov.³⁴ Ob upoštevanju navedenih kriterijev je Ustavno sodišče preizkusilo utemeljenost pritožnikovega očitka.

38. Višje sodišče v Ljubljani se je pri obrazložitvi aktivne procesne legitimacije vlagateljice ugovora glede na pritožbene navedbe osredotočilo na vprašanje izpolnjenosti pogojev v zvezi z učinkovanjem prenosa terjatve (tretji odstavek 57. člena ZFPPIPP). V obrazložitvi izpodbijanega sklepa je zapisalo tudi, da se je postopek osebnega stečaja začel 14. 11. 2014, pravna prednica vlagateljice ugovora pa je terjatev v postopku prijavila 2. 3. 2015. Ker je Višje sodišče v Ljubljani ugotovilo, da je bila upraviteljica (z vročitvijo tožbe v vzporednem pravnem postopku) obveščena o prenosu terjatve pred vložitvijo ugovora, je vlagateljici ugovora položaj upnice in procesno legitimacijo priznalo na podlagi prvega odstavka 403. člena ZFPPIPP. Ob sklicevanju na določbo o strankah v postopku osebnega stečaja (385. člen ZFPPIPP) in določbo o prenehanju procesne legitimacije (58. člen ZFPPIPP) je z opozorilom na odsotnost navedb v zvezi s prepozno prijavo terjatve³⁵ štelo, da je prijavitelj terjatve pridobil procesno legitimacijo že s prijavo terjatve in jo bo (njegov singularni pravni naslednik) izgubil šele, če bo zahtevke zavrnjen v pravdi. Pritožnik zatrjuje, da je enotna in ustaljena sodna praksa v vsebinsko podobnih primerih drugačna, ker naj bi sodišča pogoje, ki veljajo za stranko postopka, upoštevala

---

³¹ Tako odločba Ustavnega sodišča št. Up-1631/08 z dne 11. 9. 2008 (Uradni list RS, št. 91/08, in OdlUS XVII, 81), 4. točka obrazložitve.

³² A. Galič, Ustavno civilno procesno pravo, GV Založba, Ljubljana 2004, str. 317.

³³ Tako v odločbi Ustavnega sodišča št. Up-1631/08, 4. točka obrazložitve, in v njeni opombi št. 2.

³⁴ Prav tam.

³⁵ Torej prijavi terjatve po izteku roka treh mesecev glede na drugi odstavek 59. člena ZFPPIPP.

po uradni dolžnosti. Pri tem se sklicuje na sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. Cst 408/2014 z dne 30. 9. 2014 ter (ob smiselni uporabi določb pravnega postopka³⁶) na sodbo Višjega sodišča v Celju št. Cpg 403/2013 z dne 15. 1. 2014, sklep Vrhovnega sodišča št. Pdp 474/2008 z dne 10. 5. 2010 in sklep Vrhovnega sodišča št. II Ips 24/97 z dne 4. 6. 1998.

39. S sklepom št. Cst 408/2014 z dne 30. 9. 2014 je Višje sodišče v Ljubljani prav tako odločalo o pritožbi zoper sklep o ustavitvi postopka odpusta obveznosti in zavrnitvi predloga za odpust obveznosti. Ob smiselni³⁷ uporabi drugega odstavka 350. člena zvezi s prvim odstavkom 366. člena ZPP je po uradni dolžnosti pazilo na kršitev iz 11. točke drugega odstavka 339. člena ZPP in tako preizkusilo, ali se je postopka udeleževal kdo, ki ni stranka postopka osebnega stečaja v skladu s 385. členom ZFPPIPP. Iz podatkov v spisu je ugotovilo, da je vlagatelj ugovora prijavil svojo terjatev po izteku trimesečnega roka, kar je pomenilo, da si statusa upnika – stranke postopka osebnega stečaja ni pridobil že s samo prijavo terjatve. Status stranke postopka bi pridobil šele, če in ko bi bila njegova terjatev priznana. Iz spisa je sodišče prav tako ugotovilo, da terjatev vlagatelja ugovora sploh ni bila preizkušena, saj ni bila vsebovana v končnem seznamu preizkušenih terjatev in tudi ne v dodatnem končnem seznamu preizkušenih terjatev. Na podlagi navedenega je zaključilo, da vlagatelj ugovora ni imel statusa upnika in s tem statusa stranke postopka. Ker se je postopka odpusta obveznosti udeleževala oseba, ki ni mogla biti stranka postopka, je pritožbeno sodišče ugotovilo, da je sodišče prve stopnje storilo kršitev iz 11. točke drugega odstavka 339. člena ZPP, ker ugovora ne bi smelo obravnavati, temveč bi ga moralo zavreči. Tudi s sklepom št. Cst 61/2018 z dne 6. 2. 2018 je Višje sodišče v Ljubljani v vpogledom v spis ugotovilo, da pritožnica ni v roku prijavila terjatve in tako ni imela statusa upnice in s tem procesne legitimacije.³⁸ Podobno je tudi s sklepom št. Cst 394/2014 z dne 9. 9. 2014 ugotovilo, da pritožnik v postopku (še) ni prijavil terjatve, in je posledično pritožbo zavrglo.³⁹ Vrhovno sodišče je s sklepom št. III Ips 7/2009 z dne 6. 9. 2011⁴⁰ v postopku revizije v pravdi o ugotovitvi obstoja terjatve v razmerju do stečajnega dolžnika sprejelo stališče, da je (v konkretnem primeru pasivna) procesna legitimacija temeljna procesna predpostavka, katere odsotnost je absolutna ovira za meritorno sojenje in zato pomeni razlog za zavrženje tožbe. Navedeno oviro je po stališču sodišča v vseh pogledih možno enačiti z razlogi, ki so kot bistvena kršitev določb pravnega postopka absolutnega značaja navedeni v 11. točki drugega odstavka 339. člena ZPP.

40. O ustaljeni sodni praksi govorimo tedaj, ko sodišča relativno daljši čas enako določajo obseg zgornje premise, ki jo potem uporabijo v konkretnih primerih, če imajo ti primeri

---

³⁶ Tako prvi odstavek 121. člena ZFPPIPP.

³⁷ Prav tam.

³⁸ Šlo je sicer za postopek odločanja o pritožbi o zavrženju sklepa za izločitev sodnice.

³⁹ V postopku odločanja o pritožbi zoper sklep o začetku postopka osebnega stečaja.

⁴⁰ Sklep je bil sicer izdan še v času veljavnosti Zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (Uradni list RS, št. 67/93, 39/97 in 52/99 – ZPPSL).

lastnosti, ki se med seboj ujemajo.⁴¹ Gre torej za več enakih odločb o enakem pravnem vprašanju, pri čemer matematične formule o tem, koliko enakih odločb že izkazuje ustaljenost sodne prakse, ni.⁴² Na podlagi navedenih kriterijev Ustavno sodišče ugotavlja, da ustaljena in enotna sodna praksa o obravnavanem pravnem vprašanju obstaja in je takšna, kot jo zatrjuje pritožnik. Sodišča so pogoje za sposobnost biti stranka ali (aktivne) procesne legitimacije v primerih, ko so bila z njihovo pomanjkljivostjo seznanjena, upoštevala po uradni dolžnosti in neodvisno od (pritožbenih) navedb v postopku.

41. Izpodbijano pravno stališče Višjega sodišča glede na navedeno pomeni odstop od enotne in ustaljene sodne prakse. Sodišče bi ga zato moralo posebej in natančno utemeljiti, kar od njega zahteva 22. člen Ustave. V obrazložitvi izpodbijanega sklepa sodišče za stališče, da za presojo pogojev za stranko v okvirih 3. točke 385. člena ZFPPIPP velja strogo razpravno načelo, ni navedlo razlogov. Ker Višje sodišče v obravnavani zadevi svoje odločitve, ki odstopa od enotne in ustaljene sodne prakse, ni obrazložilo, je pritožniku kršilo pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave. Ustavno sodišče je zato izpodbijani sklep Višjega sodišča razveljavilo in zadevo vrnilo temu sodišču v novo odločanje (2. točka izreka). Sodišče bo moralo v novem odločanju upoštevati razloge, navedene v tej odločbi.

42. Ker je Ustavno sodišče sklep sodišča druge stopnje razveljavilo že zaradi kršitve pravice iz 22. člena Ustave, se v presojo o obstoju drugih zatrjevanih kršitev človekovih pravic ni spuščalo.

43. V skladu s prvim odstavkom 34. člena ZUstS nosi v postopku pred Ustavnim sodiščem vsak udeleženec svoje stroške, če Ustavno sodišče ne odloči drugače. Navedena določba se po prvem odstavku 49. člena ZUstS uporablja tudi v postopku z ustavno pritožbo. Ustavno sodišče je o predlogu nasprotne udeleženke, naj Ustavno sodišče plačilo stroškov odgovora na ustavno pritožbo naloži v plačilo pritožnikom, odločilo, kot izhaja iz 3. točke izreka te odločbe, ker za drugačno odločitev niso bili izkazani razlogi.

C

44. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi 21. člena, prvega odstavka 59. člena in prvega odstavka 34. člena v zvezi s prvim odstavkom 49. člena ZUstS ter prve alineje drugega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št.

---

⁴¹ M. Pavčnik, nav. delo, 2015, str. 282. Prim. tudi odločbo Ustavnega sodišča št. Up-1631/08.

⁴² Povzeto po F. Testen, Enotna in ustaljena sodna praksa v civilnih in gospodarskih zadevah, Podjetje in delo, let. 30, št. 6–7 (2004), str. 1051. Prim. tudi odločbo Ustavnega sodišča, navedeno v prejšnji opombi.

86/07, 54/10, 56/11 in 70/17) v sestavi: predsednik dr. Rajko Knez ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar, dr. Marijan Pavčnik, Marko Šorli in dr. Katja Šugman Stubbs. Odločbo je sprejelo soglasno.

dr. Rajko Knez
Predsednik